

УДК 658. 33

Попова О. Ю.

*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедру економіки і маркетингу
Донецького національного технічного університету*

Кулаков О. О.

*доктор філософії з економічних наук,
головний спеціаліст відділу міжнародного та міжрегіонального
співробітництва управління зовнішньоекономічних відносин
департаменту інвестиційно-інноваційного розвитку і зовнішніх відносин
Донецька обласна державна адміністрація*

Popova O. Y.

*Doctor of Economics,
Professor, Head of the Department of Economics and Marketing
Donetsk National Technical University*

Kulakov O. O.

*Chief Specialist of the Division of International and Interregional Cooperation
of the Stewardship of Foreign Economic Relations
of the Department of Investment Innovative Development and Foreign Relations
Donetsk Regional State Administration*

ВИКОРИСТАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ІНСТРУМЕНТІВ ЗРОСТАННЯ ЕКОНОМІКИ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ В КОНТЕКСТІ СПІВРОБІТНИЦТВА З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

Анотація. Виявлено, що економія бюджету за рахунок упровадження інвестиційних проектів дає змогу підвищити перерозподіл фінансових ресурсів для підвищення якості життя людей. Досліджено, що у сфері зовнішніх зносин України та Європейського Союзу можна виокремити основні напрями співробітництва на прикладі Донецької області, за якими можна оцінити доходність інвестиційних проектів: демократичний, соціальний та економічно-екологічний. Розроблена модель оцінки доходності інвестиційних проектів регіону завдяки співробітництву України та Європейського Союзу на основі розрахунку доходності інвестицій на одну гривню валового регіонального продукту (ВРП) для виявлення показників розвитку Донецької області. Деталізовано динаміку інвестування країн Європейського Союзу в економіку Донецької області на основі розрахунку доходності інвестицій на одну гривню валового регіонального продукту для виявлення тенденції збільшення кількості проектів. Визначені граничні параметри моделі оцінки доходності інвестиційних проектів регіону у сфері співробітництва з Європейським Союзом для виявлення граничних параметрів інвестиційного розвитку Донецької області.

Ключові слова: інвестиції, інструменти, розвиток регіону, модель, Європейський Союз.

Вступ та постановка проблеми. Ключову роль у формуванні та розвитку економіки будь-якого регіону відіграють інвестиційні інструменти, які формуються згідно з програмами соціально-економічного розвитку. Найважливішими показниками розвитку регіону за рахунок інвестиційних інструментів є економія бюджету регіону та підвищення якості життя. Саме за допомогою цих показників регіон формує фінансові ресурси для розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам формування бюджету регіону та підвищення якості життя населення завдяки здійсненню зовнішніх зносин присвячено низку публікацій зарубіжних та вітчизняних учених-економістів. Н.М. Шмиголь у своїх працях досліджує методи формування зведеного ризик-орієнтованого бюджету підприємства [1, с. 87]. У наукових працях С.О. Корабліна розкривається зміст Національного бізнес-циклу і доходів Зведеного бюджету України, а саме підходів до оцінки кількісного впливу [2, с. 75]. Н.М. Євтушенко висвітлює управління акумуляцією та витратами бюджетних коштів [3, с. 314]. У наукових працях М.І. Карліна визначається управління дефіцитом бюджету України: проблеми та перспективи [4, с. 188]. Н.В. Трусова досліджує недоотриманий капітал як загрозу фінансування дефіциту бюджету України [5, с. 145]. У працях Є.А. Васюка розглядається економічна сутність трансфертної політики ТНК [6, с. 7]. Р. Фединець вивчаються глобальні економічні проблеми сучасності та міжнародне право [7, с. 160]. У наукових працях В.В. Чайковської досліджуються міжнародні економічні договори як джерела правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності [8, с. 20]. М.В. Поляков розкриває особливості розвитку міжнародного бізнесу в умовах становлення глобальної економіки знань [9, с. 47]. У наукових працях В.П. Колосової висвітлюється вплив міжнародних фінансових організацій на економічний розвиток країни: питання теорії [10, с. 61]. Відзначаючи вагомий внесок вітчизняних і зарубіжних учених, слід зауважити, що неповно досліджено динаміку інвестування країн Європейського Союзу в економіку Донецької області за основними напрямками співробітництва для виявлення проектів, що найбільше впроваджуються в Донецькій області, та кількості проектів різного спрямування.

Метою статті є розроблення оцінки використання інвестиційних інструментів для зростання економіки області в контексті співробітництва з Європейським Союзом.

Результати дослідження.

Бюджет є джерелом фінансових ресурсів, тому економія бюджету дає змогу здійснювати економічну перебудову. Економія бюджету за рахунок упровадження інвестиційних проектів дає змогу підвищити перерозподіл фінансових ресурсів на якість життя людей. Таким чином, економія бюджету є головною умовою відтворення фінансових ресурсів. Відповідно, зростання економіки можливе шляхом економії бюджету та перерозподілу фінансових ресурсів завдяки реалізації інвестиційних проектів.

Міжнародна технічна допомога, що надається Україні у межах цивільно-правових договорів, оподатковується. Тобто доходи, отримані під час укладання цивільно-правових договорів, наприклад договорів надання послуг або виконання робіт, теж впливають на доходність бюджету регіону.

Для перерозподілу фінансових ресурсів також необхідна контрольна функція органів влади, що допомагає дізнатися, наскільки правильно і повно перерозподіляються фінансові ресурси, які є розпорядженні регіону.

Контрольна функція можлива за правильного розрахунку доходності інвестиційних проектів. З огляду на зовнішні зносини України та Європейського Союзу, можна виокремити основні напрями співробітництва, за якими можна оцінити доходність інвестиційних проектів: демократичний, соціальний та економічно-екологічний. Проекти демократичного спрямування впроваджуються для зростання ролі громадянського суспільства у реалізації демократичних реформ і підвищенні демократичності органів влади в Донецькій області. Проекти соціального спрямування реалізуються для побудови життєво важливої інфраструктури, надання соціально-економічної допомоги населенню та захисту соціально вразливих верств населення у Донецькій області. Проекти економіко-екологічного спрямування впроваджуються для підвищення ефективності використання енергоресурсів, зростання економії енергоресурсів, можливості використання альтернативних джерел енергії та додаткового екологічного транспорту. Для побудови моделі оцінки доходності інвестиційних проектів регіону завдяки співробітництву України та Європейського Союзу розрахуємо доходність інвестицій на одну гривню валового регіонального продукту на прикладі Донецької області. Для розрахунків взято звітність департаменту інвестиційно-інноваційного розвитку і зовнішніх відносин Донецької облдержадміністрації щодо проектів міжнародної технічної допомоги, які реалізуються впродовж 3–4 років.

Модель оцінки доходності інвестиційних проектів регіону матиме такий вигляд:

1) Інвестиції в проекти демократичного спрямування:

$$I_{d.c.} = \frac{Q_{i.d.c.} \times K_{нбу}}{Q_{впр}}, \quad (1)$$

де $I_{d.c.}$ – інвестиції в проекти демократичного спрямування на одну особу, грн;

$Q_{i.d.c.}$ – обсяг інвестицій демократичного спрямування, грн;

$K_{нбу}$ – курсу долара, євро Національного банку України;

$Q_{впр}$ – обсяг валового регіонального продукту.

2) Інвестиції в проекти економічно-екологічного спрямування (ресурсо- та енергозберігаючі проекти тощо) на одну особу:

$$I_{e.-e.c.} = \frac{Q_{i.e.-e.c.} \times K_{нбу}}{Q_{впр}}, \quad (2)$$

де $I_{e.-e.c.}$ – інвестиції в проекти економічно-екологічного спрямування на одну особу, грн;

$Q_{i.e.-e.c.}$ – обсяг інвестицій економічно-екологічного спрямування, грн.

3) Інвестиції в проекти соціального спрямування на одну особу:

$$I_{s.c.} = \frac{Q_{i.s.c.} \times K_{нбу}}{Q_{впр}}, \quad (3)$$

де $I_{s.c.}$ – інвестиції в проекти соціального спрямування на одну особу, грн;

$Q_{i.s.c.}$ – обсяг інвестицій соціального спрямування, грн.

Результати розрахунків занесемо в таблицю 1.

Як видно з таблиці 1, інвестиційні проекти демократичного спрямування мають найбільший вплив на економіку регіону. Соціальні та економічно-екологічні інвестиційні проекти мають менший вплив на економіку регіону. Відсоток кількості інвестицій на одну гривню валового регіонального продукту показує, що необхідне більше залучення інвестиційних проектів демократичного, соціального та економічно-екологічного спрямування в економіку регіону.

Як видно з таблиці 1, проекти демократичного спрямування найбільше впроваджуються в Донецькій області у ці 3 роки, а кількість проектів демократичного спрямування має тенденцію до збільшення впродовж 3 років. Кількість проектів економічно-екологічного та соціального спрямування має також тенденцію до зростання в Донецькій області.

Для більш точного дослідження зовнішніх відносин України та Європейського Союзу на прикладі Донецької області деталізуємо динаміку інвестування країн Європейського Союзу в економіку Донецької області за основними напрямками співробітництва за 3 роки. Для розрахунків візьмемо також модель оцінки доходності інвестиційних проектів регіону завдяки співробітництву України та Європейського Союзу, а саме розрахуємо дохідність інвестицій на одну гривню валового регіонального продукту на прикладі Донецької області.

Для виявлення граничних параметрів моделі оцінки доходності інвестиційних проектів регіону завдяки співробітництву України та Європейського Союзу, а саме розрахунку дохідності інвестицій на одну гривню валового регіонального продукту на прикладі Донецької області, побудуємо графік виявлення граничних параметрів для розвитку регіону. Цей графік дає змогу виявити граничні параметри розвитку щодо інвестиційних проектів Донецької області завдяки співробітництву з Європейським Союзом для виявлення нижньої межі розвитку (після перетину якої виявляється зниження показників розвитку) та верхньої (після перетину якої виявляється збільшення показників розвитку).

Як видно з рисунку 1, іде розвиток Донецької області завдяки співробітництву з Європейським Союзом, а саме нижня межа розвитку знаходиться на початку періоду, а верхня межа розвитку розташовується наприкінці періоду. Для подальшого розвитку Донецької області завдяки

співробітництву з Європейським Союзом необхідно, щоб графік перетинав верхню межу розвитку, а саме межу найвищих показників кількості інвестиційних проектів в області за останній рік. Показники інвестиційного розвитку Донецької області потребують удосконалення, оскільки показники розвитку Донецької області натеper показують, що відсоток інвестиційних проектів може бути збільшений. Підвищення показників інвестиційного розвитку Донецької області можливо за рахунок розвитку зовнішніх відносин з Європейським Союзом, а саме розвитку міжнародного та міжрегіонального співробітництва. Необхідно укласти більше договорів щодо міжнародного та міжрегіонального співробітництва для розвитку співробітництва. Також необхідно збільшити зростання показників інвестиційного розвитку Донецької області завдяки проведенню офіційних заходів на території Донецької області, а саме проведенню офіційних візитів, форумів, виставок, конференцій за участю представників Європейського Союзу.

Висновки. Використання у діяльності економіки регіону інвестиційних проектів за рахунок співробітництва України з Європейським Союзом дає можливість отримати конкурентоздатну економіку регіону та підвищити якість життя людей. Модель оцінки доходності інвестиційних проектів регіону завдяки співробітництву України та Європейського Союзу дає змогу оцінити проекти різного спрямування. Проекти демократичного, соціального та економічно-екологічного спрямування взяті для оцінки, оскільки ці проекти мають найбільший вплив у регіоні. У результаті оцінки доходності інвестиційних проектів регіону завдяки співробітництву України та Європейського Союзу виявлено, що інвестиційні проекти демократичного спрямування мають найбільший вплив. Але відсоток інвестицій на одну гривню валового регіонального продукту є малим для того, щоб перерозподілити значні фінансові ресурси для розвитку регіону. Необхідне більше залучення інвестиційних проектів, щоб збільшувати відсоток їх значущості в економіці регіону. Для більш точного дослідження зовнішніх відносин України та Європейського Союзу на прикладі Донецької області деталізовано динаміку інвестування країн Європейського Союзу в економіку Донецької області за основними напрямками співробітництва за 3 роки для виявлення проектів, що найбільше впроваджуються в Донецькій області, та кількості проектів різного спрямування, які мають тенденцію до збільшення впродовж 3 років. Для виявлення граничних параметрів моделі оцінки доходності інвестиційних проектів регіону завдяки співро-

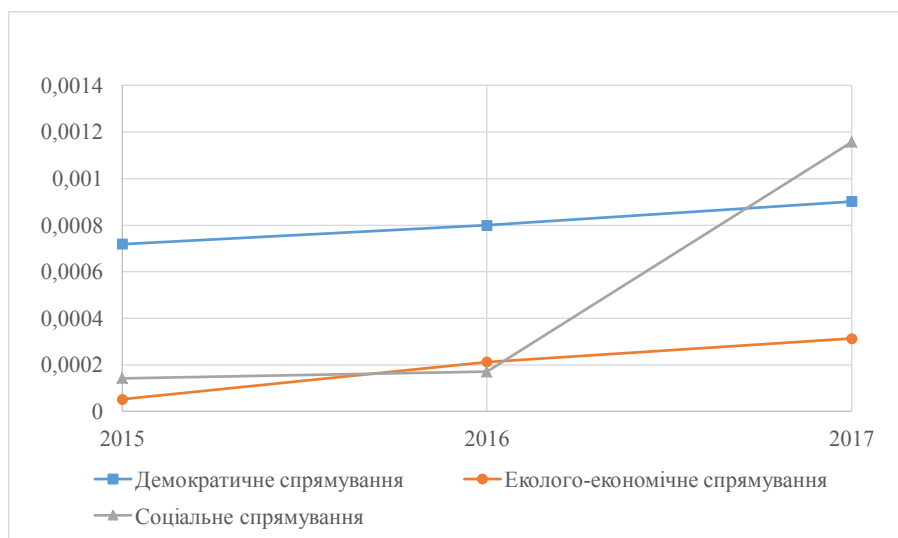

Рис. 1. Граничні параметри моделі оцінки доходності інвестиційних проектів Донецької області

бітництва з Європейським Союзом необхідно, щоб графік перетинав верхню межу розвитку, а саме межу найвищих показників кількості інвестиційних проектів в області за останній рік. Показники інвестиційного розвитку Донецької області потребують удосконалення, оскільки показники розвитку Донецької області натеper показують, що відсоток інвестиційних проектів може бути збільшений. Підвищення показників інвестиційного розвитку Донецької області можливо за рахунок розвитку зовнішніх відносин з Європейським Союзом, а саме розвитку міжнародного та міжрегіонального співробітництва. Необхідно укласти більше договорів щодо міжнародного та міжрегіонального співробітництва для розвитку співробітництва. Також необхідно збільшити зростання показників інвестиційного розвитку Донецької області завдяки проведенню офіційних заходів на території Донецької області, а саме проведенню офіційних візитів, форумів, виставок, конференцій за участю представників Європейського Союзу.

Таблиця 1

Динаміка інвестицій на 1 грн ВРП

Напрями проектів	Кількість інвестицій на одну гривню валового регіонального продукту (грн/грн)		
	2015	2016	2017
Демократичний	0,000718726	0,00079959	0,000901662
Економічно-екологічний	0,000051891870149	0,000212552	0,000313258
Соціальний	0,000142082	0,000171049	0,001156995

бітництву України та Європейського Союзу, а саме розрахунку дохідності інвестицій на одну гривню валового регіонального продукту, побудовано графік виявлення граничних параметрів для розвитку регіону на основі виявлення нижньої та верхньої межі розвитку. Необхідне подальше дослідження впливу проведення офіційних

заходів у сфері зовнішніх відносин на території Донецької області, таких як донорські конференції, форуми тощо, на збільшення приросту впровадження інвестиційних проектів демократичного, соціального та економічно-екологічного спрямування в регіоні та їх вплив на розвиток та зростання економіки Донецької області.

Список використаних джерел:

1. Шмиголь Н.М. Методи формування зведеного ризик-орієнтованого бюджету підприємства / Н.М. Шмиголь, А.А. Антонюк, Г.Ю. Богатирьова // Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво. 2016. № 1. С. 87–91.
2. Кораблін С.О. Національний бізнес-цикл і доходи Зведеного бюджету України: підходи до оцінки кількісного впливу / С.О. Кораблін // Економічна теорія. 2016. № 2. С. 75–84.
3. Євтушенко Н.М. Управління акумуляцією та витратами бюджетних коштів / Н.М. Євтушенко, В.М. Виноградня // Економічний вісник університету. – 2017. Вип. 33(1). С. 314–327.
4. Карлін М.І. Управління дефіцитом бюджету України: проблеми та перспективи / М.І. Карлін // Економічний форум. 2017. № 1. С. 188–197.
5. Трусова Н.В. Недоотриманий капітал як загроза фінансування дефіциту бюджету України / Н.В. Трусова, В.О. Терновський // Облік і фінанси. 2017. № 1. С. 145–152.
6. Васюк Є.А. Економічна сутність трансфертної політики ТНК / Васюк Є.А. Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2017. № 1-1 (07). С. 7–12.
7. Фединець Р. Глобальні економічні проблеми сучасності та міжнародне право / Р. Фединець // Публічне право. № 4 (20). С. 160–167.
8. Чайковська В.В. Міжнародні економічні договори як джерела правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності / В.В. Чайковська // Альманах міжнародного права. 2015. № 7. С. 20–31.
9. Поляков М.В. Особливості розвитку міжнародного бізнесу в умовах становлення глобальної економіки знань / М.В. Поляков // Економічний простір. 2017. № 121. С. 47–57.
10. Колосова В. П. Вплив міжнародних фінансових організацій на економічний розвиток країни: питання теорії / В. П. Колосова // Економіка України. 2016. № 12. С. 61–71.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНВЕСТИЦИОННЫХ ИНСТРУМЕНТОВ РОСТА ЭКОНОМИКИ ДОНЕЦКОЙ ОБЛАСТИ В КОНТЕКСТЕ СОТРУДНИЧЕСТВА С ЕВРОПЕЙСКИМ СОЮЗОМ

Аннотация. Выявлено, что экономия бюджета за счет внедрения инвестиционных проектов позволяет повысить перераспределение финансовых ресурсов для повышения качества жизни людей. Доказано, что в сфере внешних отношений Украины и Европейского Союза можно выделить основные направления сотрудничества на примере Донецкой области, по которым можно оценить доходность инвестиционных проектов: демократическое, социальное и экономическо-экологическое. Разработана модель оценки доходности инвестиционных проектов региона благодаря сотрудничеству Украины и Европейского Союза на основе расчета доходности инвестиций на одну гривню валового регионального продукта для выявления показателей развития Донецкой области. Детализирована динамика инвестирования стран Европейского Союза в экономику Донецкой области на основе расчета доходности инвестиций на одну гривню валового регионального продукта для выявления тенденции увеличения количества проектов. Определены предельные параметры модели оценки доходности инвестиционных проектов региона в сфере сотрудничества с Европейским Союзом для выявления предельных параметров инвестиционного развития Донецкой области.

Ключевые слова: инвестиции, инструменты, развитие региона, модель, Европейский Союз.

USE OF INVESTMENT INSTRUMENTS OF THE ECONOMY OF THE DONETSK REGION IN THE CONTEXT OF COOPERATION WITH THE EUROPEAN UNION

Summary. It is revealed that budget savings through the introduction of investment projects can increase the redistribution of financial resources to improve the quality of life of people. It is investigated that in the field of foreign relations of Ukraine and the European Union, it is possible to distinguish the main directions of cooperation on the example of the Donetsk region, which can be used to assess the profitability of investment projects: democratic, social and economic-ecological. A model for assessing the returns of investment projects of the region through cooperation between Ukraine and the European Union is based on the calculation of return on investment per hryvnia of the gross regional product for the indicators of development of Donetsk region is developed. The dynamics of investment of the countries of the European Union in the economy of Donetsk region on the basis of calculating the return on investments per hryvnia of the gross regional product for identifying the tendency of increasing the number of projects is detected. The boundary parameters of the model for assessing the returns of investment projects of the region in sphere of cooperation with the European Union are determined to identify the boundary parameters of the Donetsk region investment development.

Key words: investments, tools, region development, model, European Union.